

Suusasport Rakveres ja Eestis 1926-1991

Suusatamise kronoloogia Eestis

- 1892 - Oskar Kallas (keeleteadlane ja suursaadik) tõi soomest esimesed suusad Eestisse.
- 1921 - esimesed ametlikud suusavõistlused 21. jaanuaril Tartus Emajões.
28. veebruaril selgitati esimesed Eesti meistrid samuti Tartus Emajões.
Kavas oli 25 km, mille võitis Arnold Veimre-Veiss.
28. novembril asutati Eesti Talvespordi Liit, mis hakkas arendama ka suusasporti.
- 1925 - 15.märtsil saavutas Theodor Andresson esikoha suusavõistlustel Berliinis. Seda nimetatakse eestlaste seimeseks rahvusvaheliseks eduks suusaspordis.
- 1926 - 20.-21. veebruaril selgitati Rakveres Tammiku taga väljal Eesti meistrid. Kavas oli kolm distantsi - 1 km, 5 km ja 25 km. Kahekordseks võitjaks tuli Rakvere spordiklubi liige T. Andresson. Naiste 3 km võitis samuti rakverelanna Peterson.
Jaanuaris toimusid kaitseorganisatsioonide suusavõistlused soomlaste osavõtul. Tegemist oli tõelisel murdmaal korraldatud võistlusega. Varem korraldati võistlusi jõe või järve jääl. Samas demonstreerisid soomlased Nykänen ja Kuvaja eestlastele esmakordselt suusahüppeid.
- 1929 - 3. veebruaril avati Rakvere lähedal Tõrma Kõrgemäel Eesti esimene suusahüppemägi. Esimese hüppe sooritas suusameister T. Andresson. Pikimad hüpped ulatusid 10 meetrini. 10. märtsil hakati Eesti suusameisteid selgitama esmakordselt murdmaastikul.
- 1931 - märtsis püstitas Eduard Bergman-Raidla Viljandi hüppemäel Eesti suusahüpete pikkusrekordiks 21,5 m.
Toimus esimene suusamatk ümber Eesti. Tallinnast alguse saanud ja Viljandis lõppenud rajal suusatas 224 talisportlast.
Aasta lõpul viis Soome kaisteliidu suusavalmistamise instruktor Eino Sipola Tallinnas, Tartus ja Paldiskis läbi suuskade valmistamise kursusi. See oli tähtsaks tõukeks suusaspordi massilisuse kujunemisel.
- 1933 - Talvespordiliidu eestvedamisel töötati välja üleriiklikud suusatamismärgi määrused.
2. ja 3. veebruaril korraldati üle riigi I Eesti Talimängud Mustamäel. Üritustel osales üle 4000 sportlast. Mustamäel avati hüppetrampliin. Vello Kaaristo (Krassikov) ja Katrin Peckert-Forsman võistlesid taliolümpiamängudel. Parimaks kohaks Garmisch-Partekirchenis jäi Kaaristo 23. koht 50 km maratonis.
- 1939 - Tõrma Kõrgemäele ehitati Eduard Raidla initsiatiivil 30 m suusahüppetrampliin.
Korraldati tähesõit "Peipsi rannast - Läänemereni", mis finišeerus Rakveres.
Selgitati esimene Eesti meister 4 x 10 km teatesõidus.
Toimusid Viljandis Eesti esimesed meistrivõistlused mäesuusatamises. Eestlased osalesid esmakordselt Kavgolovos NSVL meistrivõistlustel suusatamises.
Detsembris koondati Uuralis rahvusliku väeosa spordirühma kõik tagalas viibinud ja ellu jäänud eesti nimekamad suusatajad eesotsas Vello Kaaristoga. Sverdlovskis toimunud N Liidu meistrivõistlustel murdmaasuusatamises võitis 4 x 10 km teatesuusatamises III koha Vello Kaaristo, kes

kuulus Sverdlovski linna meeskonda. See oli eesti suusatajate esimene medal N Liidu meistrivõistlustelt.

28. jaanuaril algasid Võrus Kasaritsas esimesed sõjajärgsed Eesti meistrivõistlused suusaaladel.

Eesti meistrivõistlused toimusid kahes etapis. Algul Viljandis ja seejärel Rakveres.

9. veebruaril avati Eesti NSV I talispartakiaad. Suusavõistlusi peeti Otepääl.

Küüditati Eesti üks tuntum suusataja Paul Kukk 25. märtsil koos perega Siberisse. Olles nädal enne võitnud N Liidu meistrivõistlustel patrullsuusatamises pronksmedali. Võidetud medali, mis oli rongis jäänud esindaja kätte, sai mees endale alles 1971. aastal.

N.-ö märtsipleenum näitas kätte suunad, kuidas paljastada kodanlikke natsionaliste ka spordis. Riigivastaseks kuulutati ka mitme suusaspordiga seotud inimese tegevus.

Üleliidulistel maanoorte meistrivõistlustel oli Eesti meeskond 4 x 11 km teatesuusatamises teine ja naiskond 3 x 5 km teatesõidus kolmas.

1952 - Esimene eestlane Juku Pent osales(Saksamaa värvides) sõjajärgsel Oslo taliolümpial.

1954 - Märtsis valmis Otepää spordimehe Hindrel Väärandi eestvedamisel rajatud Väikese Munamäe hüppemägi, mille projekteeritud võimsuseks oli 50 m.

Rakveres sporditeed alustanud suusahüppaja-kahevõistleja Uno Kajak osales Moskva lähistel rahvusvahelistel suusamängudel (kohal olid Norra, Rootsi ja N Liidu paremad), kus saavutas kahevõistluses 9. koha.

Kahevõistleja Uno Kajak arvati N Liidu olümpiavõistkonda ja Cortina D`Ampezzo talimängudel saavutas Eesti esimene olümpiakahevõistleja 26. koha. (koondise kandidaadiks oli ka Uno Aavola)

9. märtsil tuli 22 aastane Uno Kajak Kirovis N Liidu meistriks kahevõistluses, mis oli eestlaste esimene suurvõit sel alal. N Liidu meistrivõistlustel kahevõistluses oli Raimond Mürk neljas. 15 km murdmaarajal saavutas ta esikoha.

Viie liiduvabariigi matsil Vorohtas töid Eestile esikoha Jüri Teder slaalomis ja Raimond Mürk kahevõistluses.

Põhja mängudel hiilgas noorteklassi kuulunud Helle Tallo-Ritsing, kes võitis 5 km distantsti ja oli 3 km teine. Uno Kajak võitis Gorkis toimunud N Liidu MV-I hõbe-medali kahevõistluses ja 4. koha suusahüpetes.

13. jaanuaril selgitati Otepääl esmakordselt Eesti meister 20 km laskesuusatamises. Meistriks tuli Valmar Kokkota.

Toimus I Tartu-Kääriku 53 km pikkune suusamatk. Raja läbis 210 suusatajat. Võistlejatest, kes lõpetasid sõidu Otepääl, oli naistest kiirem Helle Tallo-Ritsing ja meestest Rein Tikk.

Viidi läbi esimene suusamaraton Tallinn-Keila-Tallinn. 42 km pikkusel Võistlusmaal tegid kaasa viieliikmelised võistkonnad.

26. veebruaril Gorkis hüppas Uno Kajak esimese eestlasena üle 100 m - 100,5 meetrit.

1962 - 3.-7. jaanuarini toimus Eesti nelja hüppemäe turnee. Rakvere, Viljandi ja Otepää trampliinidel peetud võistlused võitis Valev Aluvee noore üllataja Tõnu Haljandi ees.

4.-11. märtsini Bakurianis toimunud esimestel N Liidu talispartakiaadi võistlustel võitis Eesti teatemeeskond - Valeri Zelentsov, Arvi Oks, Heino Tsernjavski ja Rein Tikk - 4 x 10 km teatesuusatamises pronksmedali.

- Tuuli Truu (Rakvere) esines tubliilt mäesuusatamises jõudes kahel korral esikuuikusse.
- 1963 - 20. oktoobril avati Otepääl Aptekrimäel uus tehiskattega suusahüppemägi N Liidu meistrivõistlustel Murmanskis võitis kaks hõbemedalit juunioride arvestuses Aavo Teigamägi.
- 1964 - Tallinn-Keila-Tallinn suusamaratonil osalesid esmakordselt kolmeliikmelised naiskonnad.
Esimese suusasportlasena omistati Eesti NSV teenelise sporditegelase aunimetus Erna Abelile.
Tõnu Haljand võitis hõbemedali N Liidu meistrivõistlustel suvistes suusahüppetel.
- 1965 - Võrulased võitsid suusatamise maanoorte I talimängud.
Balti matši suusatamises ja laskesuusatamises võitis Eesti koondis.
- 1966 - N Liidu noore meistrivõistlustel murdmaasuusatamises saavutasid kaksikvõidu Vaike Grünberg ja Erika Valdson. 3 x 3 km teatesõidus võitis esikoha Kalevi kolmik Ann Karu, Erika Valdson ja Ingrid Mägar.
Sügisel valmisid Paul Pahla ehitatud tehisrajad (freeslaastud+pilliroog) Kose-Lükatile(800 m) ja Kallaveresse(300 m).
- 1967 - N Liidu meistrivõistlustel mäesuusatamises Terskolis oli Rakverest pärit Tuuli Truu kiirlaskumises viies ja arvati N Liidu Grenoble olümpiakoondise kandidaadiks.
Murmanskis peetud Põhja mängudel oli suurüllatajaks Eesti teatenelik Aavo Teigamägi, Tõnu Kinks, Hain Kinks Valeri Zelentso, kes võitis 4 x 10 km teatesõidu. Zelentsov oli võidukas ka 30 km distantstil.
Dünamo koondises tulid meeskondlikus kahevõistluses N Liidu meistriteks Tõnu Haljand ja Hasso Jüris.
Kahevõistleja Tõnu Haljand täitis esimese eestlasena suurmeistri normi.
Veebruaris peetud Grenoble`i taliolümpial tegi N Liidu koondises kaasa Eesti kahevõistleja Tõnu Haljand, kes pälvis suurkonkurents 12. koha.
24.-25. veebruarini peetud XX Faluni suusamängudel Rootsis saavutas juunioride 5 kilomeetris Ann Karu teise koha.
Tallinn-Keila-Tallinn suusamaratonil alustas võidukäiku Tamsalu EPT Meeskond - Are Roonet, Madis Rohi, Valeri Brussov ja Arvo Orupõld.
- 1969 - Jaanuaris võitis Tõnu Pääsuke 15 km laskesuusatamises esikoha rahvusvahelistel juunioride võistlustel Rumeenias.
2. märtsil Zakopanes lõppenud laskesuusatamise MM-võistlustel saavutas Tõnu Pääsuke juunioride 15 km distantstil 5. koha.
Kirovis peetud N Liidu meistrivõistlustel mäesuusatamises oli Tuuli Truu kolmevõistluses viies ja kiirlaskumises seitsmes.
Murmanskis lõppenud N Liidu meistrivõistlustel murdmaasuusatamises oli Ingrid Mägar neljas nii 5 km kui 10 km distantstil.
- 1970 - Otepääl valmis laskesuusatajatele mõelud Andsumäe lasketiir, mille ehitasid peamiselt sportlased ise.
Veebruaris tuli Tiit Tamm Otepääl N Liidu juunioride meistriks kahevõistluses.
Juunioride EM-võistlustel murdmaasuusatamises saavutas hõbemedalid Rutt Rehema(Šmigun) 5 km ja 3 x 5 km teatesuusatamises.
Laskesuusatamise MM-il oli juunioride seas Tõnu Pääsuke taas viies, 4 x 7,5 km teatesõidus saavutas ta N Liidu koondises pronksmedali.
17. veebruaril toimusid Tallinna Toompargis uudse üritusena suusatamise pargivõistlused. Võitsid Ann Karu ja Valeri Zelentsov.
- 1971 - Eesti Suusaspordiföderatsioon alustas infobülletääni väljaandmist.

- Otepääl toimunud N Liidu juunioride meistrivõistlustel suusatamises võitis neidude 5 km esikoha Rutt Rehemaa ja noormeeste 10 km Urmas Mür.
- 1972 - Rutt Rehemaa (Šmigun) tuli Euroopa juunioride kahekordseks meistriks- 5 km ja 3 x 5 km teatesõidus.
Juunioride laskesuusatamise MM-võistlustel võitis Matti Paavo N Liidu koondisega 3 x 7,5 km teatevõistluses hõbemedali.
- 1973 - Juunioride EM-võistlustel murdmaasuusatamises kordas oma möödunud aasta saavutust - võites kaks kuldmedalit.
- 1974 - Rutt Rehemaa tuli N Liidu juunioride meistriks.
Eesti meistrivõistlustel laskesuusatamises võisteldi esmakordselt 10 km sprindis.
- 1975 - Võrus avati Andsumäe 30 m hüppetrampliin.
N Liidu meistrivõistlustel kahevõistluses juunioridele saavutas hõbemedali Fjodor Koltšin.
Suurmeistri normi täitsid Matti Paavo laskesuusatamises ja Jüri Voodla murdmaasuusatamises.
- 1976 - N Liidu meistrivõistlustel laskesuusatamises oli Eesti parimana Ants Freimuth 20 km distantstil 11.
- 1977 - Juunioride MM- võistlustel kahevõistluses saavutas hõbemedali Fjodor Koltšin. Märtsis tuli N Liidu meistriks kahevõistluses.
Esimest korda selgus Eesti meister naiste 20 km suusatamises, kelleks osutus Külli Mäesoo.
- 1978 - Valmis Otepää Tehvandi õppe-treeningkeskus (n.ö Pentagon), praegune Sihtasutus Tehvandi Spordikeskus.
- 1979 - 4. märtsil tuli Uno Leist Vasaloppeti suusamaratonil viiendale kohale.
Krasnojarski lennumäel püstitas Vladimir Golubev 128 m Eesti suusahüpperekordi.
- 1980 - Fjodor Koltšin tuleb Bakurjanis N Liidu karikavõitjaks kahevõistluses ja tagas sellega olümpiapääsme.
Tartu maraton sõidetakse esmakordselt vastupidises suunas - Käärikult (Matu väljalt) Tartusse. Võitis Arne Sirel.
XIII taliolümpiamängudel Lake Placidis pälvis Fjodor Koltšin kahevõistluses 15. koha.
- 1981 - Otepääl valmis rollerirada. Tartu maratoni võitsid Mati Albert, Tõnu Sirel ja Uno Leist ning kuulutati Eesti meistriteks suusamaratonis (aeg kõigil 2:30.10)
- 1982 - Arne Sirel teenis maailmakarikavõistluste etapil 15 km 19. koha eest kaks esimest ametlikku MK- sarja punkti. Fjodor Koltšin oli Holmenkolleni MM-võistluste kahevõistluses N Liidu koondises alles 25. koha.
Pärnu lähedal valmis Võiste spordibaas (praegune Jõulumäe)
- 1983 - Laskesuusatamise MM-il saavutas juunioride 15 km pronksmedali Even Tudeberg ja hõbeda N Liidu juunioride koondises 3 x 7,5 km teatesõidus.
Tartu suusamaratoni lõpetas 6875 suusatajat. Meestest võitis Jaanus Teppan ja naistest Rutt Šmigun.
- 1984 - Allar Levandi võitis juunioride MM-il meeskondlikus kahevõistluses N Liidu koondises pronksmedali.
Kaia Parve võitis naiste laskesuusatamise I MM-l maailmameistriitli 3 x 5 km teatesõidus.
Kaia Parve võitis kaks hõbemedalit N Liidu meistrivõistlustel naiste laskesuusatamises.(5 km ja 10 km distantssidel)
- 1985 - Allar Levandi oli kahevõistluse MM-il 19s ja tuli juunioride maailma-

- meistriks N Liidu koondises meeskondlikus kahevõistluses.
Kaia Parve tuli kahekordseks maailmameistriks naiste laskesuusatamises ja võitis hõbemedali 5 km distantsil.
N Liidu meistrivõistlustel naiste laskesuusatamises võitis kaks kuldmedalit Kaia Parve. Parvest sai N Liidu teeneline meistersportlane.
- 1986 - Allar Levandi tuli kahevõistluses esimeseks Oberstdorfis peetud rahvusvahelistel võistlustel.
Naiste laskesuusatamise kahekordseks maailmameistriks tuli Kaia Parve. Eesti suusameistrivõistlusi hakati korraldama nii klassika- kui ka vabatehnika stiilis.
17. jaanuaril avati Rakveres spordiselts „Kalev“ initsiatiivil Palermo linna- linnaossa ehitatud valgustatud suusarada.
- 1987 - Suusatamise MM-il võitis Allar Levandi N Liidu koondises meeskondlikus kahevõistluses pronksmedali, individuaalselt oli viies.
Naiste laskesuusatamise MM-il saavutas Kaia Parve 10 km distantsil hõbemedali ja tuli kuuendat korda maailmameistriks N Liidu 3 x 5 km teatenaiskonnas.
Suusakahevõistluse maailmakarikavõistluste etapil saavutas meeskondliku esikoha N Liidu kolmik - Allar Levandi, Vassili Savin, Andrei Dundukov
- 1988 - Ago Markvart võitis juunioride MM-il N Liidu koondises võistkondlikus kahevõistluses pronksmedali.
Galgary taliolümpiamängudel võideti Eesti suusaspordile esimene ja 20. sajandil ainus olümpiamedal. Individuaalses kahevõistluses võitis Allar Levandi pronksmedali.
Oma spordikarjääri lõpetas Kaia Parve, tulles seitsmendat korda maailmameistriks naiste laskesuusatamises.
N Liidu meistrivõistlustel naiste laskesuusatamises võitis Eesti naiskond koosseisus Kaia Parve, Eva Rinne, Zoja Petrušina hõbemedali.
Tõnu Pääsuke (Kaia Parve treener) sai N Liidu teenelise treeneri nimetuse. Otepääl peeti Eesti NSV I talimängud ja spordipidu.
- 1989 - Juunioride suusatamise MM-il võitis Ago Markvart kahevõistluses kaks pronksmedalit ja juunioride maailmameistriks tuli Elmo Kassin 4 x 10 km teatesuusatamises, kuuludes N Liidu meeskonda.
Otepääl Tehvandil valmis suusastaadion.
- 1990 - Allar Levandi tuli kahevõistluse maailma karikasarja üldarvestuses teiseks.
25. mail jätkas tegutsemist Eesti Suusaliit (ESL), mis on 1921. aastal loodud Eesti Talvespordi Liidu õigusjärglane. Presidendiks valiti Rakverest pärit riigimees Arnold Green.

Kronoloogiat pikemalt saab lugeda Rakvere Spordikeskuse koduleheküljel (www.rakverespordikeskus.ee objektide alajaotuses - Palermo terviserajad).